

Verslag Consultatie startbijeenkomst 7 januari 2016

Donderdag 7 januari luidde het HWBP met genodigden de consultatie van het programma 2017-2022 in tijdens een bestuurlijke bijeenkomst. Het programma 2017-2022 anticipeert als eerste uitvoeringsprogramma op de nieuwe normering. Tijdens deze bijeenkomst stond het belang van anticiperen op de nieuwe normering centraal. Onder voorzitterschap van directeur HWBP Richard Jorissen werden presentaties en speeches gegeven door de Deltacommissaris Wim Kuijken, de directeur Algemeen Waterbeleid en Waterveiligheid van het directoraat-generaal Ruimte en Water Roald Laperre, de plaatsvervangend directeur HWBP Erik Kraaij, en de voorzitter van de Unie van Waterschappen Hans Oosters.

Na een hartelijk welkomstwoord van Richard Jorissen lichtte Roald Laperre het nieuwe waterveiligheidsbeleid toe. Binnen dit beleid wordt aan de hand van de nieuwe normering een voor iedereen gelijk basisbeschermingsniveau centraal gesteld. Dat de beheerder de schouders er stevig onder zet om in 2050 alle keringen aan dit beschermingsniveau te laten voldoen bleek vervolgens tijdens het vraaggesprek tussen Richard Jorissen en Hans Oosters. Eveneens werd aandacht geschonken aan de nieuwe UvW portefeuillehouster Waterveiligheid, Hetty Klavers.

In het vervolg van de middag gaf Erik Kraaij een uitleg over de totstandkoming van het concept programmavoorstel 2017-2022 waarin zeer duidelijk werd dat dankzij de gedragen overgangsstrategie urgentie het leidende principe is gebleven in het programma. Om de discussie aan te wakkeren hebben de genodigden na de presentatie van Erik Kraaij in kleine groepen verschillende stellingen behandeld. Zo werd stevig gediscussieerd over de wisselwerking tussen de versterkingsopgave en ruimtelijke maatregelen en bijbehorende rollen. 'Partijen zijn gebaat bij verbeterde afstemming maar schuiven onvoldoende bij elkaar aan' was hierbij één van de opmerkingen, waarbij dan weer de kanttekening werd geplaatst door de beheerder dat zij de controle nooit uit handen mogen verliezen. Dat de nieuwe normering een uitdaging vormt in termen van kennis en capaciteit werd duidelijk. Des te mooier was het om te zien dat velen de oplossingen hiervoor voor ogen hebben, zoals: elkaar helpen met personeel door middel van onder andere de Dijkwerkers, het volgen van cursussen (STOWA's nieuwe normering cursus), het durven te vragen en door mee te doen met de proeftoetsingen. Bovendien werden thema's voor onderzoek geopperd (evaluatie vervroegde verkenning) en waren er ideeën voor een nieuwe POV (afstemming tussen ruimtelijke en dijkmaatregelen). In de bijlage vindt u per stelling nog meer reacties.

Het was tot slot de Deltacommissaris die in zijn speech positieve woorden sprak over het geleverde dijkwerk en de verbetering die nu wordt ingezet aan de hand van de nieuwe normering. Met recht mag ieder hier trots op zijn zo was de boodschap.

Bijlage 1 Belangrijkste discussiepunten bij stellingen

Tijdens het WorldCafé zijn in korte tijd veel meningen gewisseld. Hieronder een bloemlezing van de verschillende meningen/reacties. Het spreekt voor zich dat de programmadirectie in toekomstige discussies over de onderstaande onderwerpen deze input meeneemt in de afwegingen.

Stelling 1 Meekoppelen / uitwisselen / inpassen

De gemeente kan regisseur zijn voor die dijkversterkingsprojecten waarbij meekoppelkansen aan de orde zijn.

Opmerkingen deelnemers:

- De discussiegroep is niet gelijkgestemd. De meerderheid vindt dat de beheerder de wettelijke risicodragers is en daarom de logische regievoerder is, de ander wijst op positief verlopen projecten waarbij de gemeente in elk geval in bepaalde fases de regie voerde
- De gemeente kan de regie voeren, omdat zij dicht bij de burger en bedrijven staat, zoals bij Venlo het geval is
- Als de beheerder de regie uit handen geeft wordt het heel belangrijk om de vinger aan de pols te houden, de ervaring is dat je anders niet krijgt wat je wilt (voorbeeld van houten paalconstructie bij Lent die onvoldoende levensduur heeft t.o.v. de rest van de constructie)
- Meekoppelen moet niet afremmen
- Het draait er niet om om één vaste rolverdeling voor alles uit te werken. Het draait erom om in die samenstelling te werken en rollen te verdelen waarbij we allemaal krijgen wat we willen. Wie wat doet kan dan per situatie verschillen en moet op een natuurlijke manier ontstaan
- Sleutel is om verantwoordelijkheden te beleggen vanuit ieders eigen kracht en elkaar ook zaken te gunnen
- Regie voeren door gemeente hangt van veel zaken af: schaal project (valt het binnen de gemeente, kunnen ze het, is er wil en ambitie voor lange termijn, bereidheid te financieren). Bij grotere schaal en meer kansen kan de provincie beter trekker zijn.
- In bepaalde projecten zijn gemeentes of provincie de motor geweest voor projecten: Lent, Katwijk, Venlo
- Projecten moeten geen speelbal van lokale/regionale politiek worden

Stelling 2 Meekoppelen / uitwisselen / inpassen

Bij de afstemming tussen ruimtelijke en dijkmaatregelen in het kader van uitwisselen / meekoppelen zullen voor elke situatie opnieuw verantwoordelijkheden moeten worden belegd en financieringsafspraken moeten worden gemaakt.

Opmerkingen deelnemers:

- Beide groepen waren het eens met de stelling; de afstemming tussen dijkversterking- en ruimtelijke maatregelen is altijd maatwerk
- Belangrijk om de kansen hiertoe al in de verkenning te onderzoeken
- Afstemming vind te weinig plaats; waterschappen en provincies schuiven niet bij elkaar aan in de verschillende MIRT-fasen. Het zijn nog te veel 'twee werelden'
- Alle partijen zijn gebaat bij meer afstemming. Iedere partij zou dus ook een prikkel moeten hebben om mee te doen. Zowel bij beheerders in RV als bij andere overheden in Dijkversterking lijkt een echte (lees: financiële) prikkel te ontbreken. Beheerders betalen nog steeds net zoveel als zonder RV en krijgen er alleen gedoe bij, ertegenover staat "slechts" een groter maatschappelijk draagvlak. Andere overheden moeten bij meekoppelen en uitwisselen in dijkversterkingen alsnog zelf de overige extra kosten zien te dekken
- De discussiegroep denkt dat dit thema zich leent voor een POV. Er moet daarin goed zichtbaar gemaakt worden wat de kosten en baten zijn in de verschillende lagen (voorkomen – ruimtelijk inrichting – rampenbestrijding)
- Om rivierverruiming een kans te geven zou programmatisch gewerkt moeten worden

Stelling 3 Meekoppelen / uitwisselen / inpassen

In de gebiedsoverleggen maken de beheerders met de provincies / gemeenten bestuurlijke afspraken over meekoppelkansen. Op welke wijze willen de beheerders dit bestuurlijk verankeren?

Opmerkingen deelnemers:

- Het gaat om het vertalen van wensen naar kansen en die ook borgen. De instrumenten voor borging zijn helder, denk aan: intentieverklaring, convenant of bestuurlijke overeenkomst, brief, begroting, projectplan etc.
- Belangrijker is het proces daarvoor. Start op tijd het gesprek over meekoppelen (de programmering en planning in HWBP helpt daarbij!), bijvoorbeeld in gebiedsoverleggen, via accountmanagers, in gezamenlijke werksessies etc. En wees helder over mijlpalen in je project en over de financiële verdeling.
- Een belangrijk discussiepunt was de spanning tussen de nadruk op tempo in het HWBP (urgentie) en de mogelijke vertraging door meekoppelen. Voor een échte meekoppelkans (i.e. samen wordt het beter, sneller en/of goedkoper) moet je flexibel durven te kijken naar je projectplanning en –uitvoering of zelfs je project wat durven vertragen. Als het goed is levert dit in een latere fase versnelling of kostenbesparing. We moeten echter niet teveel in de vertraging schieten door alles aan alles te koppelen (zie lessen uit Elverding).

Stelling 4 Meekoppelen / uitwisselen / inpassen

Waterkeringbeheerders hebben vroegtijdig in het proces een duidelijk beeld van ruimtelijke ontwikkeling-partners waardoor een vlotte dijkversterking mogelijk is.

Opmerkingen deelnemers:

- Het is zaak dit continu in kaart te hebben i.p.v. nagaan bij projectstart. Ook: voor hele beheergebied, niet alleen bepaalde dijkstrekking.
- Antwoord is nu nee, zou ja moeten zijn.
- 'Kans' (bestuurders) of 'bedreiging' (projectmanagers)
- 'Vlot' moet geen doel zijn

Stelling 5 Vervroegde verkenning

De totale projectduur neemt door de vervroegde verkenning af.

Opmerkingen deelnemers:

- Meerderheid geeft aan het eens te zijn met de stelling, maar er wordt aangegeven dat het eigenlijk gaat om een kwaliteitsverbetering (integraal project) en voorkomen van vertraging, dan dat het gaat om versnelling.
- Er zijn voorwaarden voor het uitwerken van een goede vervroegde verkenning:
 - o Omgeving en partners moeten worden meegenomen
 - o Ook nee zeggen tegen meekoppelkansen. Soms past iets niet binnen de beschikbare tijd
 - o Tijd gebruiken voor afstemmen met de omgeving
 - o Trajectbreed verkennen
- Een vervroegde verkenning is geen onderhandeling. Het is een verkenning naar kansen en mogelijkheden; geen onderhandeling die in dit vroege stadium al moet leiden tot succesvolle afspraken
- De winst van een vervroegde verkenning zit niet (alleen) in versnellen, maar vooral in een beter doordacht project dat (o.b.v. nieuwe normering en integrale aanpak)
- Doe een evaluatie naar het succes (toegevoegde waarde) van de vervroegde verkenningen na de planfase van de projecten die starten in 2016. Het is goed denkbaar dat de vervroegde verkenningen op een gegeven moment overbodig worden, omdat de stappen van een VV onderdeel worden van het standaard proces.

Stelling 6 LCC

Als een beheer/onderhoudsmaatregel de meest doelmatige wijze is om een dijktraject aan de norm te laten voldoen, dan moeten de meerkosten voor B&O financieerbaar zijn vanuit de dijkrekening.

Opmerkingen deelnemers:

- Onderscheid wat is (achterstallig)onderhoud en wat is verbetering is op voorhand niet zwart-wit te bepalen. Reden van tekortkoming blijft soms grijs gebied.
- Het is geen eenvoudig kort door de bocht verhaal, spelen meerdere aspecten/overwegingen een rol.
- Beheer en onderhoud is toch gewoon voor de beheerder?
- Een versterkingsalternatief met een eenvoudige oplossing (qua techniek) met weinig onderhoud verdient de voorkeur. (noot: in het gesprek hierover werden slimme innovatieve oplossingen als technisch complex/ onderhoudsintensief/ lastig gezien. Waarom niet gewoon een simpele stevige dijk als dat kan...)

Stelling 7 Innovatie

In elke verkenning worden de uitkomsten van de Project Overstijgende Verkenningen door de beheerders meegenomen.

Opmerkingen deelnemers:

- POV's moet niet alleen op technische innovaties focussen, maar juist ook de maatschappelijke relevantie in beeld brengen en hoe een bestuurder een besluit kan nemen of hij /zij de innovatie in het project wel wil toestaan (wat zijn de bestuurlijke risico's)
- POV's moeten veel meer communiceren, men hoort tot nu toe niet welke vorderingen er zijn (soms überhaupt niet welke innovatie er speelt)
- Behoeftte aan 2 x per jaar een workshop per POV "stand van zaken".
- Men mist een bestuurlijke laag in de POV. Je hebt een ander type mens binnen de POV nodig (kleurtje geel) hoe je de techniek kan vertalen naar het bestuurlijke. Van technische naar bestuurlijke risico's.
- Innovatie is meer dan functioneel denken. Waar blijft de gedachte "the sky is the limit"?

Stelling 8 Dijkwerkers

Iedere beheerder zou in 2016 tenminste één medewerker aan een collega beheerder uit moeten lenen.

Opmerkingen deelnemers:

- Delen moet komen vanuit inhoud en noodzaak tot kennisuitwisseling , niet als harde eis
- Delen van medewerkers is met name nuttig bij specifieke deskundigheid
- Delen van medewerkers geeft voor deze medewerkers de gelegenheid tot kennis opdoen en bekend raken met innovaties
- Met name regionale flexpools worden kansrijk geacht
- Op dit moment is de pool vooral gevuld met 'halers'. Aanbod ontwikkelen blijft nog achter. Dit moet komen uit de bezetting van aflopende projecten.
- Noodzakelijk voor het slagen van de dijkwerkers is dat beheerders bewust ruimte maken voor uitwisseling.
- Kansrijk zou een verband van meester-leerling-gezel kunnen zijn over beheerders heen om de noodzakelijke kennis over te dragen en alle medewerkers de nodige uitdaging te geven.

Stelling 9 Nieuwe Normering

Waterkeringbeheerders hebben voldoende kennis om de nieuwe normering op een goede manier te implementeren.

Opmerkingen deelnemers:

- Primaire reactie van ambtenaren is dat die kennis onvoldoende is en van de bestuurders dat het een management probleem is.
- Doe het samen
- Regionaal elkaar met personeel helpen
- Durf om hulp te vragen
- Doe mee met de proefpilots en proeftoetsingen
- Volg vooral de cursus Nieuwe Normering van het STOWA
- Bestuurders willen gewoon gaan uitbesteden aan een adviesbureau
- Bestuurders moeten intern navragen wat de ambtelijke organisatie nodig heeft
- Waterschappen moeten voldoende kennis hebben om te kunnen uitbesteden

Stelling 10 Nieuwe Normering

De nieuwe normering biedt veel kansen om de veiligheidsopgave te integreren met ruimtelijke opgaven

Opmerkingen deelnemers:

- Eerste reactie is Ja, mee eens. Later werd er toegevoegd dat dit eigenlijk onafhankelijk is van de norm (en het type norm). De opstelling (houding en gedrag) van het waterschap en het projectteam (incl. OG) bepaalt of ruimtelijke opgave worden geïntegreerd. Belangrijk is ook de aanpak van (PD) HWBP: uitstraling / mindset dat het mogelijk is, en niet te hard sturen op sober en doelmatig (mindset dat het niet mogelijk is).

- De nieuwe norm geldt voor een traject, en niet meer voor afgekeurde vakken alleen. Dit maakt het integreren wel makkelijker, maar kon eigenlijk met de huidige norm ook al als de wil er is/was bij het waterschap en PD HWBP.
- Verder is als tip meegegeven dat niet vroeg genoeg kan worden begonnen m.a.w. vroeg om de tafel met de (bestuurlijke) partners. Hierbij werd al het begrip T-4 geïntroduceerd. Dus al voor het HWBP. Trajectvisie is kort ter sprake gekomen, en lijkt een mooi ankerpunt.